

...

Fővárosi Ítéltábla

Az ügy száma:

10.Gf.40.149/2024/4.

A felperes:

Felperes1

Cím1

A felperes képviselője:

dr. Czipott Linda ügyvéd

Cím4

Az alperesek:

Alperes1 I. rendű

Cím2 és

Alperes2 II. rendű

Cím3

Az alperesek képviselője:

Lajer Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Lajer Zsolt ügyvéd) az I. rendű alperes képviselőjében

Cím6 és

Dr. Rádi Péter ügyvéd a II. rendű alperes képviselőjében

Cím3

A per tárgya:

kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapítása

Az elsőfokú bíróság:

Budapest Környéki Törvényszék

A fellebbezéssel támadott határozat száma:

13.G.40.227/2022/55.

A fellebbezést benyújtó fél:

I. rendű alperes

Közbenső ítélet

A Fővárosi Ítéltábla az I. rendű alperes előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése iránti kérelmét elutasítja;

az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét helybenhagyja;

kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 20.000 (húszezer) forint másodfokú perköltséget.

A közbenső ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

[1] A Budapest Környéki Törvényszék (elsőfokú bíróság) közbenső ítéletével a felperes módosított keresetét – amelyben kérte annak megállapítását, hogy a közte és az I. rendű alperes között 2008. december 10. napján létrejött szerződésszám számú szabad felhasználású deviza alapú kölcsönszerződés az árfolyamkockázatról adott tájékoztatás elégtelensége miatti tisztességtelenség folytán érvénytelen és jogkövetkezményként elsődlegesen az eredeti állapot helyreállítását annak megállapításával, hogy a II. rendű alperes felé fennálló tartozása 2022. július 15-én 20.485.382 forint, amelyet 2022. szeptember 1. napjától minden hónap 15. napjáig havonta 50.000 forintos részletekben köteles megfizetni, másodlagosan a szerződés érvényessé nyilvánítását annak megállapításával, hogy a II. rendű alperes felé fennálló tartozása 2022. augusztus 15. napján 39.699.629 forint, amelyet a fentiek szerint köteles megfizetni – a jogalap fennállta körében elbírált és megállapította, hogy a felperes és az I. rendű alperes között 2008. december 10. napján szerződésszám számon létrejött szabad felhasználású devizaalapú kölcsönszerződés érvénytelen.

[2] Határozata indokolásában megállapította, hogy a peres felek (a felperes és az I. rendű alperes) a szerződéskötés időpontjára tekintettel a jogvita szempontjából irányadó a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 523. § (1) bekezdése szerinti kölcsönszerződést kötöttek, amelyben a felperes a rPtk. 685. § d) pontja szerinti fogyasztónak minősül, a szerződés pedig a rPtk. 685. § e) pontja szerinti fogyasztói szerződésnek, illetve a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvény (rHpt.) 2. számú melléklet III.5. pontja szerinti fogyasztási kölcsönnek. A kölcsönszerződés annak I.1. és II.10.6. pontjai alapján egyértelműen deviza alapú.

[3] Az I. rendű alperes elévülési kifogását a rPtk. 234. § (1) bekezdése alapján, valamint a keresetlevélnek a szerződés felmondásához képest öt éven belül történt benyújtására tekintettel nem találta alaposnak.

[4] A felek közötti szerződést a 93/13/EGK Irányelv (Irányelv) hatálya alá tartozónak minősítette, mivel a rPtk. 231. § (1) és (2) bekezdéseinek rendelkezése diszpozitív szabályozás, az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése pedig csupán a kógens jogszabályi rendelkezésen alapuló szerződéses rendelkezéseket veszi ki az Irányelv hatálya alól.

[5] Ezt követően azt mérlegelte, hogy a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot korlátozás nélkül a fogyasztóra hárító rendelkezéseinek tisztességtelensége vizsgálható-e.

[6] Ez a rendelkezés ugyanis a főszolgáltatás körébe tartozik és a szerződéskötéskor hatályos rPtk. 209. § (4) bekezdése kizárta a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések alkalmazását a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre. Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése – amely az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 288. cikkének (3) bekezdése szerint az elérendő célokat tekintve minden tagállamra kötelező – alapján viszont a főszolgáltatásra vonatkozó rendelkezések is vizsgálhatóak a tisztességtelenség szempontjából, ha a támadott szerződéses rendelkezés nem világos és érthető.

[7] A közvetett hatály elvének érvényesülése alapján, a Kúria 2/2014. PJE határozatának 1. pontjában írtakra is tekintettel nem kizárt e szerződéses rendelkezések tisztességtelenségének vizsgálata, ha azok nem világosak, nem érthetőek, figyelemmel a pénzügyi intézménytől kapott tájékoztatásra is.

[8] Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése az átláthatóság hiányát, míg a 3. cikk (1) bekezdése a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben a fogyasztó kárára a jóhiszeműség követelményével ellentétes jelentős egyenlőtlenség előidézését szabja a tisztességtelenség megállapításának feltételéül. Az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése és az Európai Unió Bírósága (EUB) C-621/17. számú ítéletének 49. pontja is a mellékszolgáltatás tekintetében írja elő a jóhiszeműség és az arányosság vizsgálatát.

[9] A fentiekre tekintettel a keresetet elbírálhatónak találta és nem látta szükségesnek az I. rendű alperes által indítványozott előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését.

[10] Az árfolyamkockázatot teljes egészében a felperesre hárító szerződéses rendelkezés tisztességtelenségét vizsgálva rögzítette, hogy a rHpt. 203. § (6) és (7) bekezdései [helyesen: (4) és (5) bekezdései] ezzel kapcsolatban előírták az I. rendű alperes tájékoztatási kötelezettségét.

[11] Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésében írt átláthatóság meglétének vizsgálata során figyelemmel volt a 2/2014. PJE határozatban foglaltakra, a világos és érthető tájékoztatás tekintetében az EUB C-186/16., C-227/18., C-26/13. és C-51/17. számú ítéleteiben adott iránymutatásra.

[12] A megfelelő tájékoztatás megtörténtét az I. és II. rendű alperesek a rajtuk lévő bizonyítási teher ellenére nem igazolták. A hitelkérelem benyújtásával egyidejűleg aláírt

kockázattelátáró nyilatkozat ugyan kitért arra, hogy az árfolyamváltózás valós lehetőség és bemutatatta az árfolyamváltózás mechanizmusát, de nem szemléltette kellő érzékletességgel az árfolyamváltózás pénzügyi kötelezettségekre gyakorolt esetlegesen jelentős gazdasági következményeit, azt, hogy a törlesztő részlet korlátlan mértékben is megemelkedhet.

[13] Mindezek alapján az I. rendű alperes által az árfolyamkockázat tekintetében nyújtott tájékoztatás nem felelt meg a világos és átlátható tájékoztatás követelményének, ezért az árfolyamkockázatot korlátlanul a felperesre terhelő szerződéses rendelkezés a rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján tisztességtelen és a 209/A. § (2) bekezdése értelmében semmis. A főszoaláltatásnak minősülő szerződéses rendelkezés érvénytelensége a rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a teljes kölcsönszerződés érvénytelenségét eredményezi. A 2014. évi XL. törvény (DH2 tv.) 37. § (1) bekezdése alapján megállapította a kölcsönszerződés érvénytelenségét és a kereseti kérelem jogalapjáról közbenső ítélettel határozott.

[14] A közbenső ítélet ellen az I. rendű alperes fellebbezett, amelyben kérte elsödlegetesen annak megváltoztatását és a kereset elutasítását, másodlagosan a hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárás lefolytatására és új határozat meghozatalára utasítását, míg harmadlagosan előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését az eljárás egyidejű felfüggesztése mellett, kérte továbbá a másodfokú perköltsége megfizetését.

[15] Előadta, hogy az elsőfokú bíróság az Irányelv téves értelmezésével állapította meg, hogy a kérelem a rPtk. 209. § (5) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel az általános szerződési feltételekre vonatkozó jogszabályi előírások alapján elbírálható, az EUB ugyanis egyértelművé tette, hogy az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése a diszpozitív jognak megfelelő szerződéses kikötések tisztességtelenségének vizsgálatát is kizárja, vagyis az olyan jogszabályok, amelyek a felek közötti eltérő megállapodás hiányában automatikusan alkalmazandók, kívül esnek a rPtk. 209. § (1) bekezdése alapján vizsgálható rendelkezések körén. Ennek alátámasztására hivatkozott az EUB C-243/20. számú ítélete indokolásának 36. pontjában foglaltakra, az EUB C-932/19. számú ítélete 28. pontjában írtakra, az Irányelv 13. preambulumbekendésének magyarázatára, valamint arra, hogy az EUB C-593/22. számú ítéletében kifejtettek szerint az sem teszi vizsgálhatóvá a jogszabályoknak megfelelő szerződéses kikötést, ha a fogyasztó az adott jogszabályi rendelkezést nem ismeri. Utalt még az EUB C-472/20. számú ítélete 2. pontjában írtakra és arra, hogy az adott esetben tisztességtelennek minősülő kikötés helyébe a rPtk. 205. § (2) bekezdésének második mondata szerint automatikusan alkalmazandó rPtk. 231. § (1) és (2) bekezdései lépnek és azok alapján szintén a felperesnek kellene viselnie az árfolyamváltózás következményeit. A jogalkotó tehát maga döntött a kockázattelépítésről és ezáltal az uniós jog által felülbírálni nem kívánt egyensúlyt teremtett a felek jogai és kötelezettségei között. Ennek alapján a rPtk. 231. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő szerződéses kikötések nem tartoznak az Irányelv hatálya alá, azok tisztességtelenségének vizsgálatát a rPtk. 209. § (5) bekezdése kizárja. E körben hangsúlyozta, hogy az EUB C-593/22. számú ítélete értelmében nincs szükség a felek közötti megállapodás és a diszpozitív jogszabályi rendelkezés közötti szó szerinti egyezőségére, hanem az érdemi, tartalmi egyezés is elégséges.

[16] Álláspontja szerint a rPtk. 209. § (4) bekezdése alapján önmagában az, hogy a devizakockázat viselésére vonatkozó tájékoztatás nem volt érthető és világos, nem ad lehetőséget a tisztességtelenség megállapítására. Az elsőfokú bíróság ezzel ellentétes indokolása az Irányelv 4. cikk (2) bekezdésének téves értelmezésén alapul, ugyanis az átláthatóság hiánya csupán lehetőséget teremt a tisztességtelenség vizsgálatára. Az elsőfokú bíróság a téves jogi álláspontja miatt egyáltalán nem vizsgálta, hogy a devizahitelek természetére, a szerződéskötés körülményeire és a szerződés egyéb feltételeire tekintettel az árfolyamkockázat áthárítása tisztességtelennek minősül-e, amely mulasztás a határozat hatályon kívül helyezését eredményezi.

[17] Állította azt is, hogy a fentiek miatt a rPtk. 209. § (4) bekezdésének visszamenőleges hatályú alkalmazása téves, a rPtk. 2009. május 22-ig hatályos szabályozása nem állt ellentétben az Irányelv rendelkezéseivel; sem az Irányelv 4. cikkének (2) bekezdése, sem az ezzel összefüggő uniós joggyakorlat nem tartalmazott korábban sem olyan előírást, hogy valamely feltétel világosságának és érthetőségének hiánya a feltétel érvénytelenségét eredményezi. Ezzel összefüggésben hivatkozott az Alaptörvény 28. cikke szerinti értelmezési követelményre és arra, hogy a világosság és érthetőség hiánya, valamint a tisztességtelenség megállapítása közötti automatizmus jogszabály szövegéből kiolvasása az Irányelvnek contra legem, egyúttal észszerűtlen értelmezése. Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése értelmében ugyanis a világos és érthető megfogalmazás hiánya csak az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése szerinti értékelés elvégzését teszi lehetővé, annak vizsgálatát, hogy a feltétel a jóhiszeműség követelményével ellentétesen a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz-e elő a fogyasztó kárára. Hivatkozott ennek alátámasztására a Bizottság 2019/C 323/04. számú iránymutatásában és az EUB C-395/21. számú ítéletében foglaltakra is.

[18] Fenntartotta, hogy az árfolyamkockázati tájékoztató megfelelt a világosság és érthetőség követelményének: a kockázatfeltáró nyilatkozatban egyértelműen rögzítésre került, hogy a kockázatot kizárólag a felperes viseli, az nem korlátozott és a fizetési teher növekedését is eredményezheti. Hivatkozott a fogyasztóvédelmet ellátó állami felügyeleti szerv tájékoztatójára, amely egyértelművé tette, hogy az árfolyamváltozásnak akár jelentős hatása is lehet a törlesztő részletre és azt példákkal is illusztrálta.

[19] Kérte, hogy a Fővárosi Ítéltábla kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást abban a kérdésben, hogy az Irányelv 1. cikk (2) bekezdését és 13. preambulumbekendését úgy kell-e értelmezni, hogy az árfolyamkockázat viselésére vonatkozó szerződéses rendelkezés tisztességtelensége az Irányelv alapján nem vizsgálható, ha e szerződéses rendelkezés tartalmilag és eredményében a felek jogviszonyára a felek megállapodása hiányában is alkalmazandó diszpozitív jogszabály rendelkezéseit tükrözi.

[20] Indítványozta továbbá előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezését annak eldöntése érdekében is, hogy az Irányelv 4. cikk (2) bekezdését és 3. cikk (1) bekezdését egymásra figyelemmel úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben a szerződés elsődleges tárgyának meghatározására vonatkozó feltétel nem világos és érthető, az önmagában, már ezen okból, minden további nélkül tisztességtelennek minősül.

[21] Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésével egyidejűleg kérte a jelen eljárás felfüggesztését.

[22] A felperes fellebbezési ellenkérelmében – annak tartalma szerint – kérte a közbenső ítélet helybenhagyását és az I. rendű alperesnek 80.000 forint ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltsége megfizetésére kötelezését.

[23] Előadta, hogy a DH2 tv. 37. § (1) bekezdésében foglaltaknak megfelelő, az érvénytelenség jogkövetkezményeire is kiterjedő keresetet terjesztett elő, és a közbenső ítélet indokolása nem sérti a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 346. § (4) és (5) bekezdéseiben foglaltakat.

[24] Álláspontja szerint a kereset a rPtk. 209. § (5) bekezdése alapján elbírálható, a főszolgáltatást meghatározó szerződéses feltételek ugyanis nem világosak és érthetőek. Az elsőfokú bíróság helytállóan vette figyelembe a 2/2014. PJE határozat 1. pontjában foglaltakat, valamint az Irányelv rendelkezéseit értelmező EUB joggyakorlatát. A PJE határozat értelmében a nem világos és egyértelmű szerződéses rendelkezés önmagában megalapozza az árfolyamkockázat korlátlanul fogyasztóra hárításának tisztességtelenségét. Emellett arra is hivatkozott, hogy az Irányelv 3. cikk (1) bekezdése szerinti tényállási elemek fennállta megnyitja az utat a tisztességtelenség elemeinek, a jóhiszeműség és a jelentős egyenlőtlenség vizsgálata előtt.

[25] Az elsőfokú bíróság az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének értelmezése alapján helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a rPtk. 231. §-ának rendelkezései diszpozitív szabályokat tartalmaznak, amelyek nem jelentenek kivételt az Irányelv rendelkezései alól, az ilyen tartalmú feltételek tisztességtelensége vizsgálható.

[26] Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése szerint a főszolgáltatást meghatározó rendelkezés tisztességtelensége akkor nem vizsgálható, ha a feltétel világos és érthető. Hivatkozott a Kúria Jogegységi Panasz Tanácsának Jpe.I.60.015/2021/15. számú jogegységi hatályú határozatában (JPE határozat) foglaltakra is és előadta, hogy a kapott tájékoztatásból nem volt világos számára, hogy pontosan milyen jellegű kockázatot vállal, valamint az sem, hogy a kockázat magában foglalhatja gazdasági helyzetének jelentős elnehezülését is. Állította, hogy a kölcsönszerződés II.2.3., II.5.3. és II.10.6. pontjaiban foglalt tájékoztatás nem felelt meg a JPE határozatban előírtaknak és az EUB C-126/17. számú végzésében, valamint a C-186/16., C-227/18. és C-51/17. számú ítéleteiben kifejtett követelményeknek.

[27] Állította továbbá, hogy nem felel meg a tisztességes tájékoztatás követelményének az, ha az árfolyamkockázat fogyasztóra gyakorolt hatását csupán a

szerződés különböző rendelkezéseiből lehet kikövetkeztetni és utalt a Kúria ezt alátámasztó joggyakorlatára.

[28] Előadta, hogy a perben támadott szerződésnek az egyedileg meg nem tárgyalta, általános szerződési feltételeknek minősülő rendelkezései a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéztek elő a kárára.

[29] Hivatkozott arra, hogy a Kúria Gfv.VI.30.050/2022/5. számú közbenső ítéletében, a Gfv.VI.30.366/2021/12., a Pfv.I.21.020/2020/6. és a Pfv.I.21.234/2020/8. számú ítéleteiben a per tárgyává tett szerződéses feltételeket már vizsgálta és azokat tisztességtelennek találta.

[30] A Fővárosi Ítéltábla a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

[31] A felülbírálati jogkörét – a Pp. 380. §-ában foglalt feltételek fennállta hiányában – a Pp. 370. § (1) bekezdése alapján a fellebbezés és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között gyakorolta.

[32] A fellebbezés megalapozatlan.

[33] A Fővárosi Ítéltábla elsődlegesen az I. rendű alperes fellebbezésében harmadlagosként megjelölt, az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése iránti kérelmet vizsgálta, mivel az EUB előzetes döntését igénylő kérdés felmerülése esetén érdemi döntés csupán annak megválaszolása után hozható.

[34] A Fővárosi Ítéltábla az I. rendű alperes EUB előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése iránti kérelmeit elutasította, mivel az I. rendű alperes által feltenni kívánt kérdések tekintetében nincs helye az eljárások kezdeményezésének.

[35] Az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésének és 13. preambulumbekkezdésének értelmezése tekintetében az EUB korábban már megfelelő iránymutatást adott, mindenekelőtt az I. rendű alperes által is hivatkozott C-243/20. számú ítélete indokolásában. Az Irányelv ezzel összefüggő további értelmezését szükségtelessé teszi az, hogy – a később kifejtettek szerint – az I. rendű alperes állításával ellentétben az adósnál jelentkező árfolyamkockázat viselése nem önmagában a rPtk. 231. §-án, hanem a feleknek az e jogszabályhely által lehetővé tett megállapodásán alapul.

[36] Az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése és 3. cikk (1) bekezdésének egymásra figyelemmel történő értelmezésére az EUB már több esetben sort kerített (pl.: C-26/13. számú határozat). Annak szükségessége azért sem merülhet fel, mert a főszolgáltatást megállapító szerződéses rendelkezés világosságának és érthetőségének hiánya a perbeli szerződés esetében – nem vitásan – önmagában nem alapozhatja meg a tisztességtelenséget, azonban a közbenső ítélet – az I. rendű alperes állításával ellentétben – a szerződés tisztességtelenségen alapuló érvénytelenségét nem is kizárólag ennek alapján állapította meg, ahogyan azt a Fővárosi Ítéltábla a későbbiekben szintén részletezte.

[37] Az elsőfokú bíróság a tényállást a döntéshez szükséges mértékben feltárta és nem mellőzött olyan lényeges bizonyítást, amely lefolytatásának hiánya az eljárás megismétlését tenné szükségessé.

[38] Az I. rendű alperes a közbenső ítélet hatályon kívül helyezése iránti fellebbezési kérelmét arra alapította, hogy az elsőfokú bíróság a szerződéses rendelkezés átláthatóságán túlmenően annak tisztességtelenségének, a jóhiszeműségnek, valamint a szerződéses jogok és kötelezettségek egyensúlya eltolódásának vizsgálatát elmulasztotta, amely mulasztás viszont – az ezzel összefüggésben lefolytatandó nagy terjedelmű bizonyítási eljárás hiányában – a Pp. 381. §-a szerinti hatályon kívül helyezést nem alapozhat meg.

[39] Emellett a Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy – az I. rendű alperes állításával ellentétben – az elsőfokú bíróság a közbenső ítélete indokolása szerint nem tekintette az átláthatóság hiányát a szerződéses feltétel tisztességtelenségét önmagában is megalapozó körülménynek. Az elsőfokú bíróság az átláthatóság feltételének teljesülésén túl is vizsgálta az árfolyamkockázatot az adósra hárító szerződéses rendelkezésnek a tisztességtelenségét, az irányadó jogszabályokra, joggyakorlatra és az EUB iránymutatásaira is figyelemmel (13. oldal utolsó bekezdés, 14. oldal 1-2. bekezdések) és mindezekre tekintettel állapította meg a szerződés érvénytelenségét.

[40] A határozat megváltoztatására irányuló fellebbezés sem megalapozott, mivel az elsőfokú bíróság érdemben helytálló jogi következtetésre jutott.

[41] A közbenső ítélet indokaival azonban a Fővárosi Ítéltábla nem mindenben értett egyet, azokat – a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra is tekintettel – a következők szerint pontosítja, illetve kiegészíti.

[42] Az elsőfokú bíróság érdemben helytállóan állapította meg, hogy az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése alapján nem kizárt a perbeli szerződéses rendelkezés tisztességtelenségének vizsgálata, a kifejtett indokai azonban nem helyesek.

[43] A 2009. május 21. napjáig hatályban volt, ezért a kölcsönszerződés megkötésének időpontjára tekintettel a jelen perben alkalmazandó rPtk. 209. § (5) bekezdése értelmében nem minősülhet tisztességtelennek a szerződési feltétel, ha azt jogszabály állapítja meg, vagy jogszabály előírásának megfelelően határozzák meg.

[44] Az EUB iránymutatása szerint a tagállamok által a magánszemélyek jogainak védelme érdekében közvetlen hatályuként is alkalmazandó Irányelv 1. cikk (2) bekezdése értelmében azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, valamint olyan nemzetközi egyezmények alapelveit vagy rendelkezéseit tükrözik, amely egyezményeknek a tagállamok vagy a Közösség aláíró, különösen a fuvarozás területén, nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá (pl.: EUB C-41/74.).

[45] Az I. rendű alperes hivatkozása annyiban helytálló, hogy az EUB C-243/20. számú ítélete 30. pontja értelmében az Irányelv 1. cikk (2) bekezdésében írt kötelező érvényű rendelkezések alatt érteni kell a nemzeti jog azon diszpozitív jellegű szabályozását is, amely a felek közötti eltérő megállapodás hiányában alkalmazandó. Az ítélet 36. pontja értelmében az ilyen feltételek tisztességtelen jellege nem vizsgálható.

[46] Az elsőfokú bíróság álláspontjával szemben az árfolyamkockázatot az adósra telepítő szerződéses feltételek tisztességtelenségének vizsgálata során az Irányelv rendelkezései – köztük a 3. cikk (1) bekezdése és a 4. cikk (2) bekezdése – a jelen perben nem azért irányadóak, mert a rPtk. 231. §-ának szabályozása az Irányelv 1. cikk (2) bekezdése alkalmazásában ne minősülne kötelező érvényű rendelkezésnek, hanem azért, mert a rPtk. 231. §-ának (2) bekezdése a felek eltérő megállapodásának hiányában is alkalmazandó szabályként – az I. rendű alperes állításával ellentétben – nem a deviza alapú szerződésből eredő árfolyamkockázat fogyasztóra telepítését tartalmazza.

[47] A szerződéskötéskor hatályban volt rPtk. 231. § (1) bekezdése szerint pénztartozást – ellenkező kikötés hiányában – a teljesítés helyén érvényben levő pénznemben kell megfizetni.

[48] A (2) bekezdés akként rendelkezett, hogy más pénznemben vagy aranyban meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam (ár) alapulvételével kell átszámítani.

[49] A fenti szabályozás a pénztartozás teljesítésének feltételeit határozta meg akként, hogy a forintban teljesítéshez képest a felek a tartozást más pénznemben is meghatározhatták, a (2) bekezdés átszámítási szabályainak megfelelően, a fizetés helyén és idején érvényben lévő árfolyam alapulvételével.

[50] A rPtk. 231. §-ának a felek eltérő rendelkezése hiányában alkalmazandó szabályozása a 2/2014. PJE határozat 3. pontja értelmében a különmemű – a kölcsön folyósítására a vételi, a törlesztésére pedig az eladási – árfolyamok alkalmazását előíró szerződéses feltételnek felel meg. Ettől eltér az árfolyamkockázat, amely a 6/2013. PJE határozat szerint a deviza alapú kölcsönszerződések jellemzője, a kirovó pénznem (deviza) és a lerovó pénznem (forint) eltéréséből adódó, szükségképpen következmény, amely kikötés tisztességtelenségének a vizsgálhatósága a 2/2014. PJE határozat 1. és 3. pontjai értelmében megengedett. Az árfolyamrész Irányelv hatálya alól való kizártsága nem jelenti, hogy más, az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződéses feltétel szintén ki lenne zárva, az ne lenne az Irányelvhez mérten vizsgálható (Kúria Gfv.30.316/2022/8.).

[51] A Fővárosi Ítéltábla rámutat, hogy az EUB C-51/17. számú ítéletének 65., 68. és 70. pontjaiban egyértelműen olyan iránymutatást adott, hogy az árfolyamkockázatra vonatkozó feltétel nincs kizárva az Irányelv hatálya alól.

[52] Az árfolyamkockázat fogyasztóra telepítése tehát nem a rPtk.-nak a felek eltérő szerződéses megállapodása hiányában irányadó rendelkezéséből, hanem a felek megállapodásából, a deviza alapú kölcsönszerződés jellegéből következik, amelynek megkötésére a rPtk. 231. § (2) bekezdése csupán lehetőséget teremt.

[53] Az I. rendű alperesnek a rPtk. 209. § (4) bekezdése visszamenőleges hatályú alkalmazására hivatkozása sem megalapozott.

[54] A rPtk. 2009. május 21-ig hatályban volt 209. § (4) bekezdése kimondta, hogy a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre.

[55] A rPtk. e rendelkezése 2009. május 22-i hatállyal módosult, a rPtk. 209. § (5) bekezdésébe került áthelyezésre és annak szövege is változott, mivel a megelőző szövegállapota – a jogszabályhelyhez fűzött jogalkotói indokolás értelmében – nem állt összhangban az Irányelv szabályozásával.

[56] A 2009. május 22-étől – a perbeli szerződés megkötését követően – hatályban volt rPtk. 209. § (4) bekezdése kimondta, hogy az általános szerződési feltétel és a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét önmagában az is megalapozza, ha a feltétel nem világos vagy nem érthető.

[57] Az (5) bekezdés akként rendelkezett, hogy a tisztességtelen szerződési feltételekre vonatkozó rendelkezések nem alkalmazhatók a főszolgáltatást megállapító, illetve

a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás arányát meghatározó szerződési kikötésekre, ha azok egyébként világosak és érthetőek.

[58] A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 24. § (1) bekezdés c) pontja alapján a bíróságokra kötelező 2/2014. PJE határozat indokolásának III/1. pontja szerint az, hogy az adott szerződésnek az árfolyamkockázatra vonatkozó rendelkezése világos, illetve érthető-e, annak ellenére vizsgálható, hogy a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződések túlnyomó többségét a Ptk.-nak a 2009. évi XXXI. törvénnyel történt módosítása előtt kötötték meg. A 2009. május 22-től hatályos módosítással ugyanis a szerződéskötések idején az 1994. évi I. törvénnyel kihirdetett Társulási Megállapodás, illetve az Európai Unióhoz való csatlakozás folytán már Magyarországon is irányadó Irányelv rendelkezései kerültek átültetésre. A módosított szabályozás épp az Irányelv rendelkezéseire tekintettel iktatta be a rPtk. 209. §-ának módosult (4) bekezdését. Az EUB által a C-26/13. számú ítéletben kifejtettekől is következően a nemzeti bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és amennyire csak lehetséges, az adott területen alkalmazandó Irányelv szövegének és céljának megfelelően értelmezni oly módon, hogy az Irányelv által követett céllal összhangban álló eredményre jusson, kivéve, ha az contra legem jogértelmezéshez vezetne. Tekintve, hogy a magyar jog egyetlen 2009. május 22-e előtti szabályából sem vezethető le, hogy a nem megfelelően átültetett Irányelv érthetőségre, világosságra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak, ezért az Irányelv alapján kell a vonatkozó szabályokat értelmezni.

[59] A rPtk. 2009. május 22-i módosítását megelőzően kötött deviza alapú kölcsönszerződésben lévő tisztességtelen szerződéses feltételnek a világosság és érthetőség mércéjén keresztül történő vizsgálhatóságára a 2/2014. PJE határozat egyértelmű iránymutatást ad, ugyanekkor erre a Kúria is számos határozatában kitért (pl.: Jpe.I.60.041/2022/12., Jpe.I.60.025/2022/13., Gfv.30.331/2023/3., Gfv.30.050/2022/5.), megengedhetőnek tartva a főszolgáltatás körébe tartozó, az árfolyamkockázatot a fogyasztóra hárító szerződéses kikötés tisztességtelenségének vizsgálatát, amennyiben az nem világos vagy érthető.

[60] Az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésének értelmében a szerződési feltételek tisztességtelennek, ha ellentétesek a jóhiszeműség követelményével és a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéztek elő a fogyasztó kárára.

[61] Ehhez képest a rPtk. 2009. május 22-től hatályba lépett 209. § (4) bekezdése – az Irányelv 8. cikke által biztosított lehetőséggel élve – a fogyasztók magasabb szintű védelme érdekében szigorúbb szabályozást vezetett be annak rögzítésével, hogy a feltétel világosságának vagy érthetőségének hiánya önmagában is megalapozza az egyedileg meg nem tárgyalt feltétel tisztességtelenségét.

[62] Az elsőfokú bíróság a 2009. május 22-ét megelőzően kötött kölcsönszerződés tekintetében nemcsak az Irányelv 4. cikk (2) bekezdése, hanem – helyesen – a 3. cikk (1) bekezdése érvényesülésének mércéjén keresztül is vizsgálta a perben hivatkozott szerződéses feltételek tisztességtelenségét és a fellebbezésben állítottakkal ellentétben a közbenső ítéletből nem következik, hogy az a tisztességtelenséget önmagában a világos és érthető megfogalmazás hiányára alapította.

[63] A perbeli kölcsönszerződés megkötésekor nyújtott kockázatfeltárás, az I. rendű alperes által a felperesnek adott tájékoztatás tartalmi megfelelése körében a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság indokolásában foglaltakkal egyetértett.

[64] A rPtk. 209. § (1) bekezdése szerint tisztességtelen az általános szerződési feltétel, illetve a fogyasztói szerződésben egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel, ha a feleknek a szerződésből eredő jogait és kötelezettségeit a jóhiszeműség és tisztesség követelményének megsértésével egyoldalúan és indokolatlanul a szerződési feltétel támasztójával szerződést kötő fél hátrányára állapítja meg.

[65] A fogyasztói kölcsönszerződésekben a fogyasztó hátrányára fennálló információs egyensúlytalansági helyzetnek az EUB C-26/13. számú döntése szerint szükséges kiküszöbölése érdekében a szerződéskötéskor hatályban volt, ezért a perben alkalmazandó rHpt. a rPtk. 205. § (3) bekezdésében foglaltakat meghaladó tájékoztatási kötelezettséget írt elő a pénzügyi intézet számára a deviza alapú kölcsönszerződésből a fogyasztóra háruló kockázatot illetően.

[66] A Kúria a BH2021. 141. szám alatt közzétett Gfv.VII.30.090/2020/9. számú határozatában összegezte az árfolyamkockázati tájékoztatással kapcsolatos gyakorlatát. E szerint a tájékoztatás akkor minősíthető világosnak és érthetőnek, ha a szokásosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő átlagos fogyasztó a szerződéskötéskor fel tudja ismerni annak veszélyét, hogy az árfolyamromlás valós kockázat, amely akár jelentős is lehet, így a gazdasági helyzetét súlyosan érintheti. Ennek a követelménynek pedig az a tájékoztatás felel meg, amely nemcsak azt tartalmazza, hogy a törlesztő részletek mértéke – az árfolyamváltozástól függően – csökkenhet vagy emelkedhet, hanem arra is felhívja a figyelmet, hogy az árfolyamemelkedésnek esetlegesen jelentős gazdasági következményei is lehetnek.

[67] A Kúria jogegységi panasz tanácsának 2021. november 22-én hozott, majd 2021. december 28-án közzétett JPE határozata elvi tartalmaként állapította meg, hogy a 2/2014. PJE határozat 1. pontja azzal a kötelező értelmezéssel alkalmazható, amely szerint akkor megfelelő tartalmú az árfolyamkockázatról nyújtott tájékoztatás, ha az általánosan tájékozott, észszerűen figyelmes és körültekintő, átlagos fogyasztó a tájékoztatás alapján a szerződéshez kapcsolódó árfolyamkockázat tényén és mibenlétén kívül azt is felismerheti és értékelni tudja, hogy a nemzeti fizetőeszköz (a forint) árfolyama a kölcsön nyilvántartásba

vétele szerinti deviza árfolyamához képest számára akár jelentős mértékben is kedvezőtlenül változhat, és ezáltal a fogyasztó fennálló tartozásának, a szerződés szerinti ütemezésben esedékessé váló fizetési kötelezettségének mértéke jelentősen megemelkedhet [34].

[68] A Kúria JPE határozata figyelemmel volt – egyebek mellett – az EUB C-186/16. számú ítélete rendelkező részének 2) pontjában és a C-51/17. számú ítélet [78] pontjában írt követelményre, hogy a tájékoztatás alapján az átlagos fogyasztó értékelhesse a feltételnek a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is, a C-51/17. számú ítélete [74]-[75] pontjaiban kifejtettekre, amely szerint e tájékoztatásnak ki kell terjednie legalább a kölcsönfelvevő lakóhelye szerinti tagállam fizetőeszköze súlyos leértékelődésének és a külföldi kamatlábak emelkedésének a törlesztő részletekre gyakorolt hatására, továbbá a C-227/18. számú végzés 1) pontjában írt kritériumra, hogy a fogyasztó a tájékoztatás alapján értékelni tudja az árfolyamkockázatnak a pénzügyi kötelezettségeire gyakorolt – esetlegesen jelentős – gazdasági következményeit is.

[69] A BH2022. 130. számon közzétett eseti döntés értelmében az árfolyamkockázat mibenlétét szabályozó szerződéses feltételek átláthatóságával kapcsolatban felállított követelményrendszert a fogyasztói Irányelv, az Irányelvet a hazai jogba átültető nemzeti szabályozás, valamint az EUB fogyasztói Irányelvet kötelező jelleggel értelmező ítéletei adják meg [13/93/EGK irányelv 4. cikk (2) bekezdés; 6/2013. PJE határozat; 2/2014. PJE határozat; JPE határozat]. Átláthatóak a deviza alapú fogyasztói kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot a fogyasztóra telepítő rendelkezései, ha az árfolyamkockázati tájékoztatás kiterjedt az árfolyamkockázat mibenlétére, működési mechanizmusára, a fogyasztó fizetési kötelezettségére gyakorolt hatására és a fogyasztó gazdasági helyzetére kiható lehetséges, akár jelentős mértékben hátrányos következményeire.

[70] A kölcsönszerződés árfolyamkockázati tájékoztatás szempontjából figyelembe vehető II.10.6. pontja alapján, valamint a 2008. november 20. napján aláírt kockázatfeltáró nyilatkozat tartalmából kitűnően a felperes ugyan tisztában lehetett a deviza alapú hitel fogalmával és az árfolyamrésznek, valamint a nemzetközi kamatok változásának a fizetési kötelezettségét befolyásoló hatásával és azzal is, hogy az ezekből eredő terheket neki kell viselnie, azonban az árfolyamváltozásból eredő kockázatra vonatkozóan adott tájékoztatás csupán annyit tartalmaz, hogy az árfolyamváltozás befolyásolja a fogyasztó fizetési kötelezettségének a mértékét, ami ezáltal csökkenhet vagy nőhet. A Fővárosi Ítéltábla kiemeli, hogy a kockázatfeltáró nyilatkozat címében az „esetleges kockázatok” tudomásulvételére utal, amely a forint árfolyamának erősödésének és gyengülésének egymás mellett, gyakorlatilag egyenlő eséllyel történő említése által alkalmas arra, hogy elbagatellizálja a szerződés megkötésével járó kockázatokat. A kockázatfeltáró nyilatkozat ekként nem tartalmazza a jelentős árfolyamromlásra utaló figyelmeztetést és abból hiányzik az arra vonatkozó figyelemfelhívás, hogy ennek esetlegesen súlyos gazdasági következményei lehetnek a fogyasztót illetően. A kölcsönszerződés megkötésekor az I. rendű alperes által adott árfolyamkockázati tájékoztatás alapján nem volt egyértelműen felismerhető a felperes számára a kockázatvállalása jelentősége, a szerződés megkötéséből lehetségesen következő súlyos gazdasági következményekre való figyelmeztetés hiányában a felperes nem tudta felmérni a szerződéskötés körülményeit.

[71] Az Irányelv 3. cikk (1) bekezdésének értelmezésével kapcsolatosan az EUB a C-415/11. számú ügyben akként adott iránymutatást, hogy a fogyasztó kárára előidézett „jelentős egyenlőtlenséget” a felek megállapodása hiányában irányadó nemzeti szabályok elemzése útján kell értékelni annak megítélése érdekében, hogy a szerződés a hatályos nemzeti jogban szabályozottnál kedvezőtlenebb jogi helyzetbe hozza-e a fogyasztót, és ha igen, akkor mennyiben. Hasonlóképpen célszerűnek tűnik az említett fogyasztó jogi helyzetének vizsgálata abból a szempontból, hogy a nemzeti szabályozás alapján milyen eszközök állnak a rendelkezésére ahhoz, hogy megszüntesse a tisztességtelen feltételek alkalmazását. Annak megállapításához, hogy az egyenlőtlenséget „a jóhiszeműség követelményével ellentétben” idézték-e elő, meg kell vizsgálni, hogy az eladó vagy szolgáltató a fogyasztóval szembeni tisztességes és méltányos eljárása esetén észszerűen elvárhatta-e, hogy utóbbi az egyedi tárgyalást követően elfogadja az érintett feltételt.

[72] A jelen esetben, a fenti útmutatásra is tekintettel azt kellett megállapítani, hogy az árfolyamkockázat fogyasztóra háruló gazdasági következményeiről adott nem megfelelő tájékoztatás hiányában a jóhiszeműség elve sérült, valamint a szerződés megkötésével járó tényleges kockázat ismerete nélkül a szerződéses jogok és kötelezettségek egyensúlya a felperes kárára felborult.

[73] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság helyesen jutott arra a következtetésre, hogy a perbeli kockázatfeltárás nem felelt meg a tisztességes árfolyamkockázati tájékoztatással szemben a jogszabály, valamint a joggyakorlat által támasztott követelményeknek.

[74] A Fővárosi Ítéltábla megállapította továbbá, hogy – amint arra a felperes a fellebbezési ellenkérelmében is utalt – a perbelivel egyező tartalmú kockázatfeltárást a Kúria korábban több esetben is vizsgálta (Gfv.30.050/2022/5., Pfv.21.020/2020/6. és Pfv.21.234/2020/8.) és azt nem találta megfelelőnek. A Fővárosi Ítéltábla nem állapított meg olyan egyedi okot, amely miatt az e joggyakorlattól való eltérés lenne szükséges.

[75] A Fővárosi Ítéltábla ezzel összefüggésben nem találta megalapozottnak az I. rendű alperes fellebbezésében előadott hivatkozását a fogyasztóvédelmi feladatokat is ellátó állami felügyeleti szerv által kiadott tájékoztató tartalmára, mivel – túl azon, hogy annak felperes általi megismerése a perben nem volt bizonyított – a perbeli kölcsönszerződés megkötéséből eredő kockázat feltárása szempontjából az adott szerződés megkötésekor a szerződéskötéssel kapcsolatosan a szerződéskötő pénzintézet által a fogyasztó tudomására hozott tájékoztatásnak van jelentősége.

[76] A rPtk. 209/A. § (1) bekezdése szerint az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló tisztességtelen kikötést a sérelmet szenvedett fél megtámadhatja.

[77] A (2) bekezdés értelmében a fogyasztói szerződésben az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló, továbbá a fogyasztóval szerződő fél által egyoldalúan, előre meghatározott és egyedileg meg nem tárgyalt tisztességtelen kikötés semmis. A semmisségre csak a fogyasztó érdekében lehet hivatkozni.

[78] A kifejtettre figyelemmel az elsőfokú bíróság nem tévedett, amikor azt állapította meg, hogy a kölcsönszerződésnek az árfolyamkockázatot teljes mértékben felperesre telepítő rendelkezése tisztességtelen és mint ilyen a rPtk. 209/A. § (2) alapján semmis szerződéses kikötés.

[79] A főszolgáltatást megállapító szerződési feltételnek minősülő szerződéses rendelkezés semmissége a rPtk. 239. § (2) bekezdése alapján a szerződés egészének érvénytelenségét vonja maga után.

[80] Mindezekre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság érdemben helytálló közbenső ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján, a fentiek szerint pontosított és kiegészített indokolással, helybenhagyta.

[81] A fellebbezés eredménytelennek bizonyult, ezért a Pp. 364. §-a szerint alkalmazandó Pp. 83. § (1) bekezdése alapján a fellebbezést előterjesztő I. rendű alperes a felperes másodfokú perköltségének megfizetésére is köteles. A Fővárosi Ítéltábla a felperes által felszámított 80.000 forint ügyvédi munkadíjat a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (2) bekezdése alapján egy órányi munkavégzésnek megfelelő 20.000 forintra mérsékelte, mivel ez áll arányban a ténylegesen végzett jogi képviselői tevékenységgel. A Fővárosi Ítéltábla ennek megállapítása során arra volt figyelemmel, hogy a fellebbezési ellenkérelem jórészt nem az I. rendű alperes fellebbezésében foglaltakra reflektál, azt nyilvánvalóan nem kizárólag a jelen perben felhasználás céljából szerkesztették.

Budapest, 2024. október 22.

Dr. Kurucz Zsuzsánna s.k.

a tanács elnöke

Dr. Kolozs Balázs s.k.

előadó bíró

Dr. Matosek Edina s.k.

bíró

